

per dexteram vero coelestis significatur: hinc est, quod sicut S. Petrus a Christo, in hac mortali vita existente, sanctus vero Paulus, postquam Christus in coelo aeterna vita gauderet, vocati fuerunt, hac ratione moti, S. Petrum ad sinistram, Paulum autem ad dexteram collocarunt. Aliam vero responsionem instituto nostro admodum congruam suggerit nobis doctissimus ille Ioan. Molanus, qui id effectum fuisse autumat ad summam divi Petri humilitatem demonstrandam, qui cum omnibus maior esset, inferiorem tamen locum sibi elegit, ut successoribus suis exemplo esset capiendi pro illorum insigni humillimum illum titulum: *Servus servorum Dei*. Verum omnia hac explanatione, tanquam magis curiosa, quam vera, D. Athanasius, S. Ioannes Damascenus, ac S. Chrysostomus locum putiosum Christi corpus esse, in quantum Deus est, ita ut per dexteram, divinam eius maiestatem, et cum aeterno Patre aequalitatem intelligant: *Qui non rapina arbitratus est se esse aequalem Deo*. Et sane paraphrasim ista recte admodum in D. Paulo fundari videtur, utpote, qui (c. 1. *Epistolae ad Hebr.*) probat Christum Deum esse: *Quia sedet ad dexteram maiestatis in excelsis*. Porro sanctus Theodoretus (in *hunc diei Pauli locum*) et Cyrillus Alexandrinus eundem de Christo, in quantum homo est, intelligendum esse asserunt, adeo ut quod aeternus Pater illum a dextris posuit, id fuerit ei tantum honoris, tantumque maiestatis attribuerit, ut propter universalem dominium ei in omnes creaturas concessum, in proprio sua maiestatis throno collocaret, et ipsum patriae culti coli, atque adorari voluerit. Cuius rei imaginem quandam nobis ob oculos poni videmus in Salomone, qui in proprio Davidis patris sui throno sedit: *Salomon autem sedit super thronum patris sui, et firmatum est eius regnum nimis*. Verum obicit aliquis, Christum haec omnia ante eius in coelum ascensionem habuisse; aliquid ergo ab his diversum est, quod in die Ascensionis ad dexteram Dei Patris sedisse sancta confitetur Ecclesia. Huic obiectioni respondeo, Christum in Ascensione divinae excellentiae, et supremae suae dignitatis singularem manifestationem, ac claritatem recepisse, quam quidem ipse antea a Patre postalavorat, dicens (Joan. 17.): *Nunc clarifica me tu Pater apud te metipsum claritate, quam habui priusquam mundus esset, apud te*; id est manifesta hominibus me tibi aequalem esse, et Deum verum de Deo vero. Demum quia Christus in gloriosa illa triumphantis Ascensionis suae die, imperii, ac regni sui possessionem apprehendit, ubique excellentissimum inter omnes locum, ac supremam cum summa aeternitate sedem obtinet, propterea etiam aeternum Patrem a dextris suis eum collocasse asserimus. Verum ne in hoc prolixiori forsitan dicendi genere uti videar, indagemus modo, quo in coelo, aut in qua illius parte Christus sibi sedem, thronumque locari delegerit. Ne fari illi Seleucianae haereticae pravitas sectatores, ut divus Iugustinus (l. de haer. c. 59.) attestatur, assererent, Verbum divinum in

Ascensionis die se humanitate sua exuisse, humanitatemque ipsam in splendenti solis globulo locasse, iuxta illud Davidis (Psal. 18.): *In sole posuit tabernaculum suum*. Et Serapion Episcopus, referente Sixto Senensi, Origini adseribit, Christum in Ascensionis suae die in sole substituisse, nec ulterius fuisse progressum, praedicti Davidis loco inveniunt. Unde etiam Manichaei, ut scribit etiam sanctus Augustinus, solem adorabant tanquam locum quandam sacrum, in quo Christi corpus depositum conquisceret. At ut recte Pamphilus martyr (in *quadam apologia sua*) testatur, non modo Origenes in hunc errorem non incidit, quin potius eum evidenter refutavit in explanatione illorum verborum, eaque allegorice explicat, sicut et S. Augustinus, licet diversa sub allegoria ea exposuerit: tabernaculum enim putiosum Christi corpus esse, quia animae velut domicilium, et tabernaculum est, et illud ait posse in divina persona, quam per solem intelligit. Nicolaus autem de Lyra, alique quamplurimi interpretes ad litteram de sole ipso praedicta verba exponunt, cui ait David coelum pro tabernaculo traditum esse. Verum quidquid de hoc sit, Christum in sole substituisse pugnat evidentissime cum divi Pauli doctrina, asserentis eum super omnia coelorum fastigia transvolasse (Ephes. 4.): *Ascendit super omnes coelos*. Comperit autem, solem in quarto coelo esse, ac super illum plures alios existere, quidquid nonnulli delirantes Astrologi oblatunt. Porro hic tria praecipue discurrunt occurrunt. Primum est, An Christus intra ipsum coelum, an extra illud sit. Noster Alexander Alensis eum intra coelum empyreum esse asseverat, eiusdemque sententiae fuit Durandus; fundanturque in eo quod Christus corporaliter videtur, et a Beatis corpore constantibus corporaliter videtur: visio autem fieri nequit sine speciebus visibilibus, quae ab obiecto ad potentiam attingere minime possunt, nisi per diaphanum aliquod corpus pertransierit quod cum extra ultimum coelorum non reperitur, necessario dicendum esse videtur, Christum intra illud existere. Verum Angelicus Thomas (3. p. q. 37. ar. 4. ad 2. arg.) asserit, totum Christi corpus extra ultimum coelorum sphaeram existere, ita quod pedum plantis convexam coeli empyrei superficiem attingat: quod etiam significavit D. Paulus, dicens (ad Heb. 7.): *Excelsior coelis factus*: idemque antea praedixerat David, siquidem ubi vulgata nostra translatio dicit, *Ascendisti in altum*, Graeci interpretes verterunt, *Ascendisti in fastigium*. Quam interpretationem sequitur Tertullianus (libro quinto contra Marcionem), et eadem sententiae consentiens Nicolaus de Lyra (in Psalmum 67.) dicit, quod Christus ascendit super extremitatem coeli empyrei, quod est excelsus super omnes coelos. Nec ratio Alexandri de Ales. et Durandi videtur mihi esse aliquid momenti, cum per coelum, et per ipsum corpus Christi, et eiusdemque alterius Beati, propter proximam eorum claritatem, species visibiles diffundi, et multiplicari factio possint usque ad visivam potentiam.

Secundum quaesitum est, in qua coeli par-

de Christus thronum suum, sedemque locarit: etenim quamvis aliquibus videatur ad Orientem, propter illud Davidis (Psal. 67.): *Psallite Deo qui ascendit super coelum coeli ad Orientem*; eadem tamen ratione dici potest, thronum Christi in Occidente esse: siquidem in eodem Psalmo dicit, *qui ascendit super occasum, Dominus nomen illi*. Unde Nicolaus Lyrensis primum locum explicans, dicit, quod quando David refert de Christo *Qui ascendit super coelum coeli ad Orientem*, significat, quod Christi Ascensio fuit a Monte Oliveti, qui est in Orientali Hierosolymorum parte: dum vero secundo loco dicit *Qui ascendit super occasum*, id dixisse, ad significandum, Christum eo direxisset iter suum, ut confirmaret, et approbaret id, quod Israelitis mandaverat, ut ad Occidentem orarent, Idolorum cultoribus se opposentes, qui eum solem, tanquam Deum colerent, ad eius Orientem orabant, ut ex Ezechielis capite octavo colligitur. Eadem quoque de causa praecipit Deus, ut constet ex Exodi capite vigesimo sexto, ut tabernaculum, in quo erant Sancta sanctorum, Occidentem versus collocaretur. Porro si coniecturae hic quidquam deservire possunt, rationi admodum consentaneum esse videtur dicere, Christum in medio convexae coeli empyrei superficiem locum posuisse. Etenim omnino nunc, quod locus ille medius omnium dignissimus est, non ignoramus etiam solem in Planetarum medio existere, et indivisibile cuiusque sphaerae centrum in medio illius obtinere sedem. Sic igitur Christum, qui tanquam sol iustitiae, coelestem illam Hierosolymam illuminat, et in cuius aspectu, veluti in centro quodam, Beati conquiscent, non immerito in medio coelorum collocasse sedem arbitrabitur. Sed cum divinae litterae illius thronum, sedemque nobis satis aperte innuant, non est, quod ab eis ullatenus recedamus. Capite decimo quarto Isaiae legimus, Luciferum thronum suum ponere praesumpsisse in eodem loco, ubi Christus proprium suum collocaret. At ipse Lucifer dicit se illum positurum in Aquilone: *In coelum ascendam, sedebit in monte testamenti in lateribus Aquilonis*. Igitur Christus thronum suum in eodem coeli parte collocatum habet, quam ipse occupare superbe appetierat. Confirmatur id potissimum ex illo (Psalmi 47.): *Latera Aquilonis civitas Regis magni*. Habet ergo Christus thronum in latere Aquilonis.

Tertium tandem restat examinandum, num Christus in coelo stet, vel sedeat. Divus Paulus (ad Eph. 2.) videtur clare docere, Christum sedere: *Qui consedere nos fecit in coelestibus in Christo*. Verum nullus sanctorum Patrum hanc divi Pauli, aut ei similem illum Symboli locum, *Sedet ad dexteram Patris*, de corporali Christi consensu, sed de gloriae eius dignitate, atque excellentia intelligit: unde rationi consentaneum magis esse videtur, Christum super coelum empyreum stare: stantem enim vidit illum sanctus Stephanus (Act. 7.): *Video coelos apertos, et Iesum stantem a dextris Dei*. Et quamvis non

inficiemur, verbum illud, *stantem*, exponi posse, ut idem significet, quod existentem: in quo significatu usus fuit illo Christus Dominus, dum ait (Mat. 16.): *Sunt de hic stantibus, qui non gustabunt mortem*, id est, de hic existentibus. Divus tamen Chrysostomus, plurimique alii Patres Graeci (in *commentariis huius loci*) explicant verbum illud, *stantem*, pro, in pedibus consistentem. Et quamvis etiam verum sit, quod locus iste, eo etiam sensu acceptus, rem hanc omnino certam, et exploratam non faciat, cum recte Christus, qui prius sedisset, tunc surgere, et stare potuisset, ut dilecto suo Stephano promptitudinem, qua eum adjuvare, et favere paratus erat, demonstraret, ut exponit sanctus Gregorius (homilia 28. in *Evan.*): at procul dubio gloriosi corporis perfectioni magis congruit, erectum, et stantem esse, quam sedentem: sedemas enim, ne corpus nimio labore fatigaret, et cum defessum est, conquiscat. Unde cum gloriosum Christi corpus omnis lassitudinis sit incapax; non est cur dicamus ipsum sedere in coelo, sed stantem esse. Unde in hac positione verosimilius est Deum creasse hominem in statu innocentiae, et non inacentem, aut sedentem. Verosimilius igitur est, Christum in coelo stare. Cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA OCTAVA

*Prosequimur aliter clarissimum Ascensionis Christi triumphum, palam facientes, quibus honoris indicium datus a Patre, tum ab Angelis, et aliis creaturis in coelum exceptus fuerit.*

Ascensionis Christi Domini honorem, et gloriam contemplans Isaia haec verba praedixit (Isa. 2.): *Erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes*. Unanimis est Patrum sententia, Ambrosii (super Luc. c. 19.), Augustini (quaest. in *Evan.* 29.), Hieronymi (super Isa. c. 2.), Origenis (hom. 2. in *Cant. et homil. 4. in Matth.*), et Arnobii (super Psal. 67.), per montem Christum Dominum intelligi, magnum quidem, et excelsam virtute, et incomprehensibilem cogitata. Sed videamus, quando hic mons factus, quando praeparatus, quando elevatus, quando tandem ad eum confluxere omnes gentes; maxime, quod conflueret non ad superiorem, sed ad inferiorem locum fluxum designat; Christus autem descendens in coelum, inferiora deseruit, sublimia petit. Hic mons factus est, quando *Verbum caro factum est*: praeparatus est, quando, ut unigenitus a Patre, plenus gratia, et veritate Patri obediens, quamvis excelsus moens, humilis valis conditiones indidit: elevatus fuit in vertice montium, quando in praemium eximiae eius humilitatis, et abiectionis excelsior coelis fac-



ius super empyrei coeli cacumen sedem suam locavit, propter quod et tunc, et modo, ac semper iusti cuncti ad eam fluere contendunt, si quo modo ascendat ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, sicut se cum scandant, ac selevant: nam ut in centonibus Proba Falconia cecinit:

*Nec vidisse semel satis est, iuvat usque morari,  
Et conferre gradum, et dextrac coniungere dextram.*

Confluere autem illos dicit ad montem, ut significet, quod quemadmodum aqua natura sua in inferiorem locum propendit, et ideo si sursum ascendat, quandam violentiam patitur, eam tamen libenter sustinet, ut muneris suo, quatenus pars est universi, satisfaciat; ita iusti, tanquam habentes corpus, quod aggravat animam, licet ad inferiora deiciantur; ipsi tamen contra nituntur, et violentiam sibi inferunt, quia regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Et quia membra mystici corporis Christi sunt, capite sursum se ferente, et ipsa feruntur, et cum David incessanter proclamant (Psal. 23.): *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?*

Ceterum, ut ad honoris, et gloriae inaudita indicia in hac Christi Domini Ascensione Deo a Patre, et creaturis ei exhibita accedamus, illud in primis observare oportet, quod quamvis humanitas Christi dum ascenderet, plusquam sol in ortu suo praefulgeret, nec egeret his, quae solum est in triumphis ad pompam, et apparatus triumphantis exhiberi; eis tamen nequaquam carere voluit, ut spectaculum intuentibus magnificentius fieret, et maiestas triumphantis magis innotesceret; dumque aëlios exornaret, illum non exornaret, aut decorarent, sed potius decorarentur ab eo, velut stellae a solo, quae non illuminant illum, sed illuminantur ab eo. Licet autem permulta de gloria huius triumphis in superioribus effuderim, argumentum adeo foecundum est, ut materia dicendi nunquam deficere possit. Adhuc ergo illis, quae de Romanorum triumphis dixi, quaedam alia nostro instituto non parum consentanea, quorum D. Isidorus, Ptolarchus, et Tranquillus meminere: hi duo ultimi auctores tradunt neminem triumphis gloria poliri potuisse, nisi qui quinque milia hominum in bello occidisset. Unde aiunt Iulium Caesarem non fuisse triumphantem Urbis portas ingredi, antequam quinquae illae insignes obtinisset victorias, primam Gallicam, secundam Alexandrinam, tertiam Ponticam, quartam Africanam, quintam Hispanensem. Non dissimiliter Christus Dominus triumphis gloriam renuit sibi usurpare, quousque de quinque infestissimis hostibus victor evasisset, Daemone scilicet, mundo, peccato, morte, et populo hebraeo. Aliam praeter hanc triumphis ditionem commemorat divus Isidorus, nempe, quod celebrari non poterat absque totius Senatus consensu, et unanimi suffragio; sed nec haec conditio Christi triumpho defuit: Senatus enim Angelorum omnium cogendi suffragio non so-

lum ei consensit, sed illum, quantum potuit, auxit, et splendidiorem reddidit, omnibus victoriam triumphantis acclamantibus. Refert etiam divus Isidorus, solum esse triumphantem purpura indutum, corona laurea redimitum, et manu sceptrum, cuius verticem aquila insidebat, gestantem incedere, ac tandem in curru triumphali usque ad Iovis Capitolium duci, ubi insignis orator eloquentissimam orationem, multis encomiis triumphantem ad coelum usque efferens recitabat. Haec adamussim observata cerno in Christi ad coelos ascendenti triumpho. Primo Verbum divinum carnis purpura indutum ascendit; unde Angeli proclamantur (Isa. 63.): *Quare rubrum est vestimentum tuum?* Secundum corona redimitus processit, ut praedixerat David (Psal. 8.): *Gloria, et honore coronasti eum.* In manu imperii sceptrum gestabat, quia sceptrum exactoris superaverat (Isai. c. 9.): *Sicut in die Madian, ut praedixit Isaias.* Carrus triumphalis fuit, quem regius Vates praedixit (Ps. 67.): *Curru Dei decem millibus multiplici milia laetantur.* Nec defuerunt captivi, quos secum duceret, Paulo attestante (Eph. 4.): *Captivum duxit captivitatem;* sed non, ut constaret aliis triumphantibus, servituti addicendam, sed in libertatem dandam, quia novus is triumphans non venit captivare, et opprimere, sed liberare, redimere, et consolari. Ac tandem ad Capitolium non Iovis, sed ad dexteram aeterni Patris descendit, ubi non unus adfuit orator, sed tot disertissimi, ac eloquentissimi oratores, quot Spiritus angelici, qui triumphantem summis encomiis laudare coeperunt, et nunc, et in saecula saeculorum laudabunt.

Haec tamen, quae de Christi Domini glorioso triumpho paucis perstrinxim, placet maiorem eius in gloriam latius, ac fusiussimè disserere. Retinet illa Evangelistae, non diffiteor: sed quare? non alia ratione, nisi quia incredulitas fidem non faceret; fidelibus vero permulta, eaque praecleara tam ex sacris, quam ex profanis litteris licet contemplari. Nam si Iudith, quando Holofernem obruticavit, Israel totus processit obviam; Esther, quae populum liberavit, vel externi commendabant; Moyses, qui Aegyptum et afflixit, et nudavit, etiam gentiles sequebantur; David, qui bella feliciter gessit, usque modo hebraea gens extollit: nec Salomonem, qui per circuitum regna fecit tributaria, sibi quae amica, et pacifica, cessant admirari: quidni et Christum, qui hisce maiora, meliora, et diuturniora coeli, et terrae incolis praestitit bona, haec a suis in Ascensione mirabili accepisse encomia affirmamus? Coronatur Pontifex, et Roma ubique luminibus claret; Imperator eligitur, et convivia passim in Germania celebrantur. Ad solium Rex in Polonia sublimatur, et fit totius regni conventus omnium statuum, ut Regem magnificentem, et eum, *Qui est Rex Regum, et Dominus dominantium*, admittimus ire ad solium Patris, ut solet ad ardua montium aquila, cervus ad petrae abrupta, navis piratica ad portum, et ut fur solus, ac silens ad thesaurum? apage: *Omnia terra adoret te, et psallat tibi o Christe: Et*

*coeli enarrant gloriam tuam;* et Angeli nunquam laudare cessant. Contemplare ergo fidelis, quem Angelus per capillos capitis inter coelum, et terram elevat, ut videas, quem non licet loqui mirabilia, quae in Christi Domini ascendenti triumpho acciderunt. Oportet enim ut contemplatio narrationem nostram longius transcendat: nam ut recte Sedulius: *Si cuncta sacris voluissim tradere chartis facta Redemptoris, nec totus cingere mundus sufficeret densos per tanta volumina libros.* Cum primum intuentibus discipulis in monte Olivaram coepit sacrosanctum Christi corpus cum ingenti omnium stupore altius sublevari, et ovens triumphum prosequi, tunc inquit insignis Arator Poeta:

*Nec cessant elementa suo servire Tonanti,  
Stella comes praegrassa Magos venientis honori Militat.*

Voluisset tunc terra et hortos memorabiles, silvas densissimas montium, et collium, et caespitium arbores, et herbas eradicari, et flores omnes evelli, et prosterni creatori ovanti. Nec tantam animalium multitudinem matetavit quondam David, vel Salomon, vel Isias ante arcam, quandam tunc obtulisset terra si potuisset, quando non iam typica, sed vera illa arca Domini processit ad locum, qui praeparatus erat ei. Immo etiam terra mortuos dedisset, si placuisset eius dominatori: interim tamen Davide id attestante (Psal. 113.): *Montes exultaverunt, ut arietes, et colles sicut agni ovium.* Quemadmodum et Virgilius cecinit (in *Bucolicis*):

*Ipsi laetitia voces ad sidera iactant  
Intonsi montes.*

Quod si ab eis quaeras: *Montes, quid exultasti: sicut arietes?* respondebunt, quid miramini exultare, quando *A facie Domini nota est terra, a facie Dei Iacob?* Id revera factum Hebraei affirmant, quando ad montem Sinai venit Angelus, legem daturus. Quidni igitur, putas, terram, et montes fecisse, quando magni consilii Angelus, et Dominus universorum ascendit in gloriam Patris sui? Marco etiam suo creatori exultavit (Psal. 92.): *Mirabiles stationis maris, mirabiles in altis Dominus.* Flumina ex eo profluentia mare imitantibus: *Elevaverunt flumina vocem suam,* quia Arca Noe super montes coelestis Armeniae elevabatur. Volucres coeli non defuerunt, quibus aetherea regio triumphantis Domino obsequium suum praestitit: illae enim cantum melodia, prout auctor concesserat, triumphantis Christo famulabantur. Silentio etiam nulla ratione praeterito, quod et Christi triumphum splendidiorem ac celebriorem reddidit: dum enim cum summo iubilo Ascensionem prosequeretur, et micantibus radiis omnia replens ad mediam aëris regionem, quae ex sententia Philosophorum per tria millia a nobis distare creditur, pervenisset, quid putas, legiones daemoniorum innumeras illic inclusas, ut ex communi Patrum sen-

tentia theologi tradunt, tunc efflucisse? sane id quod David eis praedixit: *Turbabuntur a facie eius.* Equidem *Turbati sunt, et moti sunt, sicut ebur.* Aderant tibi inter illa daemoniorum agmina fami, satyri, et alii huiusmodi, qui inde varii praestigii homines dementicabant, fulminum prodigiis turbabant, grandinibus fruges conterebant, diluviis aedificia devastabant, et alia pene innumera mala patrabant. In hos ergo infestissimos humani generis hostes, ut olim in Sodomitas:

*Tunc sol exoritur toto ferventior igne  
Iurato fulgore micans, radiosque severos Dirigit.*

Sol quidem iustitiae Christus suis splendoribus habitatoribus illius regionis turbavit, omnesque conturbavit, ut solent rei, qui iudicem iratum adesse cernunt: unde impletum fuit quod David dixit (Ps. 103.): *Ortus est sol, et congregati sunt, et in cubilibus suis collocabuntur:* nam daemones, ut ait Incognitus, Christi maiestate terribi fugati fuerunt. Verum qui non poterant fugere a facie Domini, existimariam compulsos fuisse satyres, cum fugam arripere tentarent: tum ut confusionem sustinerent in conspectu Domini, totiusque Sanctorum gloriosus cœtus: tum ut triumphantis Christo (tametsi invidi, et reluctantes) genua flecteret, iuxta illud Pauli (Philip. 2.): *In nomine Iesu omne genua flectatur, caelestium, terrestrium, et infernarum.* Quantum hic dolor daemones contorserit, facile est coniectare. Videbant enim hominem accerrimum eorum hostem, ad Dei gloriam exaltatum, regnumque, et imperium, quod ipsi appetierant, et datum, esseque ei subiectos, ac propter eum hominibus ceteris, quos deprecabant, et inferiores natura probe agnoscebant. Hinc iam transcendere coepit Christus Dominus coelestes Orbes; et quamvis eius corpus mixtum et compositum esset, simplicia caelorum corpora, nullo seiscistras vestigio derelicta, quae nulla fuerat, propria virtute penetravit. Luna, quae secundum Isidorum est quasi *Luminum una*, et iuxta Ambrosii sententiam *Est decor noctis, et Marcianus testator, moderatrix humorum*, et in linea ecliptica generat eclipsim, nunc sub pedibus humanitatis Christi Domini sternerit. Mercurius, quem eloquentissimi deum fingunt antiquitas, silet ad transitum sapientissimi, ac eloquentissimi Praeceptoris nostri, in quo tota Dei sapientia delitescit. Venus planeta benevolus, qui in piscibus regnat, sed in virgine regnum perdidit secundum Ptolemaeum, tametsi in Christo non habeat quidquam, ad introitum eius benevolum, et praefulentem se praebuit, ut opere ipso vereretur, et agnoscat auctorem suum. Quid dicam de solo, qui vel ad occasum properabat, vel sub nostro tunc hemisphaerio erat? non retraxit radios, sed splendidissis scintillis, clariore illos emisit, dum coram ipsis triumphare disposuit sol iustitiae Christus. Mars, qui belli auctor fingitur, nunc recipit pacis



antorem, et arma omnia sua triumphanti cedit. Iupiter, quem Deorum summum excors et insana gentilitas autamabat, aureis suis radiis transeuntis Christo per coelum suum acclamabat (Psal. 99.): *Ipsa fecit nos, et non ipsi nos.* Saturnus planeta suo modo agnovit saturitatem adventare quae nedum temporalium, sed coelestium opulentiam, et felicitatem asportaret. Ad firmamentum deinde cum venit Christus splendor Patris, prae nimia eius alacritate videbantur stellae coeli non expandere lumen suum, ut Joel praedixerat, *Et stellae splendorem suum non excitare*, ut Chaldaeus transulit: cesserunt ut stillae cataclysmo, ut oceano rivuli, ut immenso igni parvae scintillae, ut Assuero Aman, ut Salomoni Tyrus, ut Alexandro universa terra, quae siluit in conspectu eius. Tandem empyreum coeli cacumen iam iam Christo ascensuro contempletur P. Ambrosius multitudinem illam sanctorum Patrum, quae illum comitabatur, factam esse velut sedem, quae Christus gloriose scandebat: sic enim ait: *Solebat, sicut dicunt, regum triumphantium currus captivorum pompa praecedere. Ecce Dominum euntem ad coelos non praecedit, sed comitatur gloriosa captivitas; non ante vehiculum ducitur, sed ipsa exiit. Salvatorem: quodam enim mysterio, dum Filium hominis extollit ad coelum, ipsa captivitas portatur, et portat; haec S. Ambrosius. Portat quidem (intelligendum est) non elevans corpus, nee aliquod fulguramentum praebens illi, qui ut nubes volat, sed ad gloriam, et magnificentiam ascendens quaerens se illi approximare, solum exhibere, ut licet in multitudo fortitudinis suae graderetur quasi sedes gestatoria, collecto illa Sanctorum videretur Christo adherere: quemadmodum in examine apum, quae volantem regem comitantur, in grum multitudinem, et in exercitu militum, qui equitantem duce circumdat. Homeris igitur Sanctorum insidente Domino, et portis coelestis Hierusalem appropinquante coeperunt Angeli, qui illum comitabantur, ad eos, qui in coelo empyreo triumphantem summo honore excepturi expectabant, clamare (Psal. 23.): *Attollite portas, Principes vestras, et elevamini portae aeternales, et introibit Rex gloriae.* Sed cur (quaeso) nunc clamant, non aperte portas, non levate, sed attollite? nonne sufficiebat ad ingressum triumphantis Christi portas coelestis Hierusalem reserari? In ingressu David post victoriam, quae triumphum hunc praefigurabat, non leguntur aethatae portae, sed aethatae. Baptizato etiam Christo, aperti sunt ei coeli: ut enim adnotavit Euthymius: *Peteris ubi que Adam inobedientia paradisi nobis clausit, novi autem obedientia coelum nobis aperuit.* Respondeo huic difficultati cum divo Chrysostomo (hom. 4. in Matth.), quod videntes Angeli, quod coeli iam nunquam erant claudendi, sed omnes peccatores poenitentes in coelum ascensuri, quantumcumque enormibus peccatis onusti fuissent, iudicabant minime iam necessarias portas coeli, et ideo non dicunt, *Aperite portas*, quae iam in baptismo Christi fuerant apertae, sed, *attollite portas, Principes vestras.* Divus Damascenus tradit, in hoc Chri-*

sti solemnii ac celebri ingressu, omnes coelestis Angelorum hierarchias summum, quem potare, et honorem, ac reverentiam, triumphum Regis sui celebrantes, detulisse: *Interim ait, toto illo decursu ab empyrei introitu usque ad summos Angelorum ordines, a Christo, humanam naturam una tecum ascendente conspicientes, summa admiratione percussi, sine ulla intermissione laudes tuas celebrant.* Sed quas, quaeso, perscrutemur. Certo Angelorum chorus ait (Psal. 100.): *Misericordiam et iudicium cantabo tibi Domine, qui ad fideles terrae respexisti.* Archangelorum secundus chorus (Psal. 88.): *Misericordiam Domini in aeternum cantabo, quoniam dixisti, in aeternum misericordia aedificabitur in coelis.* Tertius Virtutum cecinit (Psal. 91.): *Bonus est confiteri Domino, et psallere nomini tuo Altissime, quia tu altissimus in aeternum Domine.* Ad secundam hierarchiam cum venisset, occurrit Potestates, simulque laudem intonant (Psal. 56.): *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, et psallam in gloria mea, quia magna est super coelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super coelos Deus.* Subsequuntur Principatus pariter cantantes (Psal. 64.): *Te decet hymnus Deus in Sion, et tibi reddetur votum in Hierusalem. Beatus quem elegisti, et assumpsisti, inhabitabit in aethis tuis. Statim Dominationes eructant (Psal. 28.): Afferte Domino filii Dei, afferte Domino gloriam, et honorem: Adorate Dominum in Christo eius.* Quamprimum ad proximam accessit hierarchiam, ecce Throni obviam clamant (Hebr. 1.): *Thronus tuus Deus in saecula saeculorum.* Volant illico Cherubim dicentes (Psal. 61.): *Magnus Dominus, et laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto eius.* Denique Seraphim laudem eius non silent (Psal. 99.): *Tu Dominus altissimus super omnem terram, nimis exaltatus es super omnes Deos.* Hoc est profecto iubilum, haec vox exultationis, quam omnes Angelorum chori emiserunt Domino ascendente, quod iuxta Gregorii sententiam in albis apparentes non obscure indicantur: sic enim ait: *Quid est, quod, nato Domino, in albis vestibus Angeli apparent, nisi quod tunc magna sollemnitas Angelis facta est, cum in coelum Deus homo penetravit? quia nascente Domino, videbatur humanitas humiliata, et ascendente Domino est humanitas exaltata.* Sed his laudibus non contenti spiritus illi angelici, aliud grandioris laudationis genus excogitarunt referente Christo Domino, quae per ipsum in singulis eorum choris operabatur. Deus. Amat namque in Seraphim, ut charitas, novit in Cherubim, ut veritas; sedet in Thronis, ut aequitas; dominatur in Dominationibus, ut maiestas; regit in Principatibus, ut principatus; agit in potestatibus, ut salus; tuetur ut virtus in virtutibus; in Archangelis revelat, ut lux; et assistit ut pietas in Angelis. Acceptum ferunt Christo Seraphim, quod Deo per excessum amoris appropinquent, et inextinguibilem lucem habeant, quae ceteros perfecte illuminent, et exeunt ad fervorem, ut Isaiam, ad quem unus de Seraphim volavit: Cherubim, quod plenitudi-

nem scientiae habeant, quae Deum vident, et in eo omnia, nosque erudiunt, ut Ioannem, quem sustulit Angelus in montem magnum, et altum, illique ostendit civitatem Hierusalem: Throni, quod sedes sint Dei, per eos Deus discernat iudicia, et subiecta disponat, legemque tradat, iuxta illud (Apoc. 21.): *Acceptis legem in dispositione Angelorum:* Dominationes, quod participationem veri domini, quod est in Deo, sortiti fuerint, a servili conditione liberam, et tyramide, quo aliis divina mysteria imperant: Principatus, quod ducatum praebent inferioribus ad explenda mysteria, quae a Deo imperantur, iuxta illud (Psal. 67.): *Præcaverunt Principes convincti psallentibus:* Potestates, quod valeant coercere eos, qui opera Dei impediunt, ut Raphael Asmodeum, et Angelus, qui inter Aegyptios, et populum Israel se interposuit: Virtutes, quod ad virtutis opus, et miraculorum ministri sint, virilem quandam, et incoercissam habentes virtutem, et absque timore aggredientes, quod ministerii illorum est proprium: Archangeli, quod principes nuntiorum Dei assignentur, sub quorum ordine unicuique Angelorum officia deputantur ab eis: Archangelus enim praesent Angelis: Angeli, quod voluntatem Domini denunciant hominibus sint ordinati. Haec quidquid boni in coelis possident spiritus beati, ad Christum ordinant, illicque ut principi, ac principio, et principatum in omnibus tenenti referunt, et incessanter cantant ipsae tres hierarchiae. Prior intonat: *Sanctus*, qui est Filius Patris: respondet secunda, *Sanctus*, qui erat in principio apud Deum, antequam quidquam fieret: repetit tertia *Sanctus*, qui venturus est in consummationem Sanctorum, ut tradat regnum Deo et Patri. Accedit ad hunc honorem, quem creaturae suo exhibuere creatori, alius, quem aeternus Pater longe illo excellentiorem Christo triumphanti impertivit, ad dexteram suam illum collocans, omnia imperio illius subiciens (Psal. 8.): *Omnia subiecisti sub pedibus eius, oves et boves universas, insuper et pecora campi.* Hoc est, Angelos sanctos, qui ut oves Deo semper fuerunt subiecti; homines iustos alios docentes, qui velut boves spirituali animarum agriculturae inserviunt; pecora campi magnates intelligit Hieronymus, et merito, cum plerumque velut animalia rationis expertia vivant. Volucres coeli contemplativos accipie; pisces vero maris vitae activae deditos. Sedulus hanc Christi sublimitatem super omnem creaturam considerans, apte satis cecinit:

*Iam super astra sedet, cuncti exultate fideles.*

*Perfide quid saevis? iam super astra sedet.*

Sed paucioribus verbis regio Vates id dicit; *Gloria, in honore coronasti eum Domine, Gloria, inquit Hieronymus, cum in eius descensu inferi clamarent: honore, cum viceret mortem: corona, cum circumdatus Sanctorum choro triumphans rediit ex inferno. Magister autem sententiarum (super Psalmo octavo): Gloria, hoc est corporis incorruptibili-*

*claritate, et honore, ut omnibus sit venerabilis.* Id autem, quod honorem, et gloriam Christo collatum mirum in modum commendat, illud praecipue est, quod non velut fumus mundi honores, evanescere possit, sed permanent firma, et stabilis, et in aeternum, et ultra duratura sit, quod nullus unquam assecutus est eorum, qui nomen suum voluerunt in terris celebrare: vel armis; ut Assyrii: vel sapientia, ut Athenienses; vel divitiis, ut Aegyptii; vel operum curiositate, ut Corinthii, et alii aliis huiusmodi. Unde qui in his primatum habuit, dixit (Ecc. 2.): *Cumque me convertissem ad universa opera, quae fecerunt manus meas, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, dixit in omnibus vanitatem, et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole.* Sed agite, ubi est domus Principis, quum Nero voluit aereis dicit? Ubi tabernacula impiorum, quae Arbaces, Sosarmi, Cambyses, Diodotes in Media, in Persia Cyrus, Artabanus in Syria, Seleucus in Asia, Antiochus ac similes in regnis aliis, a quo imperis struxerunt? Cecidit, cecidit Babylon illa magna, quae vino irae fornicationis suae dotavit omnes gentes. Illa quidem, quam Nembroth aedificavit, quae idololatram invenit, et per orbem diffudit, et cecidit, Babylon omnis, quae prioris confusionem imitata est, ut Ninive, ut Tyrus, ut Sidon, Memphis, Troia, et huiusmodi, quae olim fuerunt sedes Dynastiarum Aegypti, Dictatorum Romae domus amplissima; habitatores autem ubi? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla, quam turbo dispergit. Quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducitur; vel iuxta Chaldaicum, quoniam in diem interitus servatur malus, in diem, quo furores inducentur: *Tunc* (ut Danielis utar symbolo) *contrita sunt pariter ferrum, testa, aes, argentum, et aurum, hoc est debellator, et imperium, quod ferro vel acquisivit, vel conservavit. Artifex, qui opus vanitatis, vel ad superstitionem, vel ad curiositatem conflat: avarus, ac dives, qui aes multum collegit, ac fructus, dixitque (Luc. 12.): Anima mea, habes nulla bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare; sapiens apud semotipsum, qui perdit sapientiam in decore suo: et hypocrita, qui cum nihil sit, se aurum simulat. Horum fragmenta, et spectare redacta sunt quasi in favillam activae aerae, quae rapta sunt vento, nullusque locus inventus est. Ubi Cyrus, qui Imperio tantum profudit sanguinem? Ubi Plato, quum Graeci praesentia divinum appellabant? Neque Scopas, neque Timotheus, qui Artamisiae Reginae Cariae pro marito mauloaulum unum o septem mirabilibus mundi condiderunt, neque Simon Magnus, aliusve falsorum hominum reperitur in terra: *Transierunt, et ecce non sunt: cecidit flos, verbum autem Domini manes in aeternum.* Quid plura, postquam Dominus ascendit in coelum, nemo unquam fuit, qui Dei nomen sibi usurpare tentaret: id enim solum debilius erit Christo, qui quanto Angelus excelsior, tanto praesent illis excellentius nomen haereditavit: nomen certe Dei, quae naturalis Filius erat Patris.*



Cains Imperator licet diu contenderit, volueritque Deus ab omnibus coli, ut tradunt Philo, Suetonius, et Diodorus, id tamen non est assecutus; immo ob immane illud sacrilegium gladiis confossus cum uxore, et filia occubuit. Quam poenam sustinuit quoque Domitianus ob simile flagitium, ut testatur Philostratus (in *Tiad. lib. 59.*). Atque hinc est, quod providente Deo, eodem tempore, quo Christus coelum scandit, et ad dexteram Patris sedere coepit, Tiberius Monarcha secundus post Augustum, se Dominum a quocumque dici voverit, si credimus Svetonio in vita eius id referentis; neque ut scribit Diodorus (*lib. 57. histor. Rom.*) ullum templum sibi proprium extrui, nec se in ullo alio colui passus sit: quin et nomen Patris patriae a Senatu sibi oblatum et recusavit, ut tradit Tacitus (*lib. 1. annal.*): sed neque his contentus, a Senatu enixe postulavit Christum Dominum, tanquam verum Deum ab omnibus deinceps haberi, ut Tertullianus (in *apoc. c. 5.*). Eusebius (*lib. 2. hist. c. 2.*): Orosius (*lib. 7. c. 4.*), et Gregorius Turonensis, et alii gravissimi auctores scriptis tradiderunt.

Porro postquam iam vidimus, et pro modulo nostro contemplati sumus honorem, et gloriam, tum a Deo Patre, tum a coelicolis omnibus, tum a planetis, et elementis triumphanti Christo exhibitam, contemplerur tantisper, si placet, laudes, quibus Beatissima Virgo ovantis Mater, et discipuli eius hoc eodem tempore intonabant. Nec enim credibile est quibus poterant, laudibus, et encomiis triumphantum Christum non cumulasse: immo Hieremias id non obscure praedixisse mihi videtur (*Hier. 38.*): *Tunc laetabitur Virgo in choro, iuvenes, et senes simul: quaequam Virgo haec, nisi illa, de qua Isaias (cap. 7.): Ecce Virgo concipiet, et pariet filium quoniam iuvenes, et senes, nisi de quibus loquitur (Jo. 2.): Somnia somniant, et iuvenes vestri visiones videbunt? Hi sunt Apostoli, et et Rabbinii ipsi tradunt, praesertim Rabbi Samuel Mazzochianus. Somnium somniantur, cum futura praedixerunt, et visiones viderunt, quando Spiritum sanctum in linguis igneis super capita eorum descendentes conspexerunt. Hinc Virgo sacra primatum in choro illo tenens intonare coepit (*Psal. 94.*): *Exaltabo te Deus meus Rex: et benedicam nomini tuo in saeculum, et in saeculum saeculi.* Tunc Apostolorum corypheus Petrus ad omnes conversus dixit (*Ps. 10.*): *Venite, exultemus Domino, tubilemus Deo salutaris nostro, praecoepimus faciem eius in confessione, et in psalmis tubilemus ei: respondit discipulorum multitudo: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Confessio, et magnificentia opus eius, iustitia eius manet in saeculum saeculi. Denique communis, ac privata laus erat: Dominus regnavit, exultet terra, laetentur insulae multae. Dominus in Zion magnus, et excelsus super omnes populos. Sed ne et nos a Christi laudibus, et celebratione huius gloriosi triumphii cessemus, regius vates, ut psallamus, nos invitat (*Psal. 46.*): *Psallite Domino nostro, psallite, psallite Regi nostro, psallite.* Ubi observatione dignum est, ut et Incognitus (*super Psal. 40*) adnotavit, quod quater repetit, psallite, ut quatuor modis Christo**

Domino honorem exhibeamus, postulando, obsecrando, orando, et gratias agendo: quorum meminit Bernardus in haec verba: *Reverentiam Christo offerre debemus quadrupliciter: postulatione, obsecratione, oratione, et gratiarum actione. Postulatio est, quam primam posuimus circa obtinenda temporalia necessaria vitae, in qua Deus postulantis approbans bonam voluntatem, facti tamen quod melius ipse iudicat. Obsecrationi vero in exercitiis spiritualibus est adnexa ad Deum instantia, quibus ante gratiam succurrentem, qui apponit scientiam, non apponit nisi dolorem. Oratio vero est hominis Deo adhaerentis familiaris quaedam, non apponit nisi dolorem. Oratio vero est in intellectu et cognitione gratiae Dei bonae voluntatis indeficiens ad Deum, et inflexa intentio. Ut ergo regius Vates ad hos quatuor psallendi modos nos invitaret, quater repetit, psallite, psallite Deo nostro postulando: psallite obsecrando: psallite orando. Regi nostro psallite, gratias agendo. Sed advertere oportet, fratres, laudes a nobis Christo Domino exhibendas non praecipue consistere in canticis, sive mente tenus, sive ore prolatis, sed in operibus ex ferventi charitate elicitis, ut imperatis: quod ut nos edoceret David, consulto usum fuisse arbitror verbo illo psallite: nam si linguae Latinae peritissimis credimus, proprie idem est, quod gestu corporis gaudium mentis exprimere. Unde recte Incognitus (*praecitata loco*) ait: *Psallere a psalterio scriptum est, quia David decantabat Domino non solum voce humana, sed principatim psalterium decem chordarum manu tangendo.**

Quid autem per psalterium decem chordarum intelligitur, nisi decalogus decem praecceptorum? Tunc ergo psallimus Domino, cum decem Domini praeccepta manu tangentes adimplemus opere. Collaudemus igitur, fratres, Christum triumphantum, non solum voce, et mente, sed et opere: sic enim promeremur eum ipso regnante regnare. Cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA NONA.

*Multis sacrae Scripturae locis pulchre elucidatis ostenditur viam, per quam Christus Dominus in coelum ascendit, fuisse humilitatem, ac proinde hanc eandem viam nos ingredi oportere, si cum Christo illuc conscendere cupimus.*

Minime, fratres, intesendae haec homiliae frustra operam impendam, nec modicum ex ea fructum percepissem arbitrarer, si vobis coeli iter panderem, scalamque, per quam in aeternam beatitudinem conscenditur, palam detegerem. Equidem iudicio meo ausim asserere, fuisse: uterque enim ad eundem finem, et scopum tetenderunt. Appetit homo Deo ipsi simili

his esse, diabolico serpente illi suggerente (*Gen. 3.*): *Eritis sicut Dei.* Desideravit et Deus hominem similem fieri Deo; unde in eius creatione ad similitudinem, et in eius sanctificatione divinae naturae consortem fecit. Idem ergo procul dubio Dei, ac hominis erat scopus; verum in adhibendis mediis ad illum pertingendum magna fuit disparitas, ingens consiliorum dissimilitudo. Certe hominem falsa sui sefellit opinio, ut qui non recta, sicut decebat, via ad institutum processit, sed Luciferum infestissimi humani generis hostem in propositi sui consultorem imprudens adhibuit, qui idem quo ipse antea usus fuerat, consilium dedit, ut videlicet se similem Altissimo fieri, et ad dedit thronum ascendere tentaret: *Eritis sicut Dei.* Quod sane consilium perversum adeo, et insauum fuit, ut ascendens descenderet, et praecipit in superbiae barathrum decideret. Unde dum super stellis thronum, sedemque suam se collocaturum credebat (*Eritis sicut Dei*), in profundam inferni abyssum prolapsus est. Haec igitur fallacia Satanas hominem circumvenit. Deus autem Optimum Maximus videns hominem a recto tramite delixisse, voluit eum ad rectum iter reducere, per quod sine dabo aliquo ad coeli fastigia conscenderet. Hoc fuit humilitatis iter, hominis opinioni omnino contrarium, quippe qui ascendendo ascendere cogitaret, ac humilitas nos descendendo ascendere docet, et quod, qui humiliter descendit, eo gloriosius ascendit. Unde propterea Christus ceteris omnibus sublimius altiusque evolavit, quoniam prae ceteris humiliter se deiecit, ut egregie adnotavit sanctus Gregorius (*ho. 29.*) his verbis: *Quia nascente Domino humiliata est divinitas, ascendente Domino est humilitas exaltata.* Manifestum est, quod quanto quis in altiori loco est, tanto magis potest descendere. Cum ergo Christus Dominus adeo excelsus esset, ut Dei altitudinem aequaret, liquido constat, nullum magis descendere potuisse, quam illum: unde quia plus omnibus se deiciens descendit, plus omnibus est exaltatus; ad eundem certe modum quo in fontibus contingit, quorum aqua quanto ex sublimiori loco magis descendit, tanto postea sublimius ascendit, fortiusque scaturit: quod non obscure edixit D. Paulus (*Eph. 4.*): *Quod autem ascendit, quod est, nisi quia et descendit ad inferiores partes terrae, ut adimplet omnia? Quid praecipit inferius, et humiliter? quid cruce abiecit, quae tunc infamis supplicii patibulum erat? et tamen eo Christus descendit, ut adimplet omnia, hoc est, ut omnem terrae, coelique defectum et vacuum completeret. Deficiebant in coelo homines, vacuae erant sodes Angelorum, qui ceciderant: deficiebat etiam in terra spiritus, omnia carnem ruperat viam suam; et in coelum ascendens senes dicit animas sanctorum Patrum, qui vacuas illas sodes occupare incipiunt, indeque mittit eis Spiritum sanctum, quem eis pollicitus fuerat: Cum assumptus fuero a vobis, mittam vobis eum; cuius proprium est vacua replere: Spiritus Domini replevit orbem terra-*

rum. Charitate enim vacuos charitate replet, sapientia vacuos sapientia replet, castimonia vacuos castimonia replet, humilitate tandem vacuos humilitate replet: et hoc est, quod ait D. Paulus (*Eph. 4.*) ascendisse Christum, ut mittens nobis Spiritum sanctum, adimplet omnia. Atque hoc Paulino loco responderi potest quaestioni cuidam a Salomone (*Proverb. 30.*) motae, ubi de tribus interrogatis ait primo: *Quis ascendit in coelum?* secundo: *Quis continuit Spiritum in manibus suis?* tertio: *Quis suscitabit terminos terrae?*

Prima quaestio erit ultimo loco discutienda, duas vero posteriores prius exponemus: *Quis continuit Spiritum in manibus suis?* Quis tanta potentia, aut fortitudine pollet, ut hominis effraenem appetitum coercere valeat; praesertim lascivi hominis amoris flammis exusti, qui nec per momentum ab ea, cuius amore inardescit, mentem dellectit, aut cogitationem divertit? Unde illi, quaeso, eveni- ro credideris? sane ex eo, quod ab initio huius perversi animi, ac voluntatis cupidinem non refracnasti, quod principio non obtulisti:

*Principis obsta, sero medicina paratur.*

Effraenataeque atque indomitae libidini habenas laxatis. Si nascenti pravae cogitationi infantia eius, priusquam adolesceret, et fortiores vires assumeret, nam praeculissis aut eam suffocasset, neque ipsa radices egisset, nequedammam, aut dolorem illum, quo modo affligeris, attulisset. Dum Pharao primogenitos Hebraeorum interfectione tradere iussit, unus solum ex omnibus, qui evasit in ascella quadam scirpae, Moyses nomine, dum adultus erat, coronam capiti illius, ac scyptum militum agmine suffocavit, et extinxit. Eadem quoque ratio observata illa cogitatio, qua aditum in animam tuam paterfecisti, paulatim crescens, tantum robur, viresque acquirit, ut charitate privet, quae virtutum corona est, et de manibus sceptrum christianae fortitudinis eripiat, neque desinat, quoque in rubrum illud propter ardentem flammam inferni mare praecipites trahat, alque misere submergat. Animam in his perversis, atque obnoxio cogitationibus perseverantem increpat Dominus, dicens (*Eccl. 14.*): *Quosque morantur in te cogitationes noxiae? Sanctus Gregorius (li. 7. Mor.) haec verba elucidans observat, Deum non reprehendere animam, quod pravus cogitationibus agitur, cum id saepius in eius positum non sit potestate: immo plerumque ea renuente pravae ebulliant cogitationes; sed quod in eis delineatur, ac morosa delectatione lasciviat: Quosque, ait, morantur: propter moram enim, alque oblectationem peccatum erumpit. Vermes socratici in semine veluti acini quidam parvuli, minutioresque sunt, haec tamen minima semina, dum uberius suis feminae admovent, et calore fovent, vermes inde gignunt. Ad eundem modum prava, ac perversae hominis cogita-*



tionem, quae cum primum eruperunt, velut minima semina erant, ac tenuissimi acini, dum volutatis suae calore diutius confoverant, ex eisdem infestissimi peccatorum vermes progignuntur, inquam praecordia corrodescentes, quae animae virtutem exaugunt, atque penitus absorbent. De basilisco, seu regulo serpente referunt naturales, contigisse non semel, ut postquam ova sua peperit, avis ad ea descendit, quae vitali suo calore illa coufovet, donec in lucem reguli filii prodeant, prodeunt tamen, veneno suo, quod in eam evomunt, e-neceant. Sic procul dubio accidere solet his, qui pravas cogitationes enutriunt: haec enim ova sunt a basilisco illo Satanae humanae mentis nido imposita; ipsa vero affectus, atque consensus sui colore illa coufovens, tandem peccatorum partus prodeunt, qui veneno suo conscientiam inficiunt, supernaturalem gratiae vitam penitus extinguunt, et aeternae poenae reatum in animam inducunt. Remedium igitur praesentissimum, quo tanto malo occurrendum, videtur illud esse, mihi credite, ut dum pravas subintrare noveritis cogitationes, continuo eas excutere, et longe abigere concemini, sicut Paulum imitantes, cuius manum, ut ait D. Lucas, cum viperam quaedam invassisset, confestim, nulla interposita mora, illam excussit, ac repulit, ne virus suum in eam evomere posset. Ita sane, dum pravae cogitationes viperam animam exulcerare tentant, illi ex adverso occurrere continuo necesse est, dicendo: Non ego tam vili prelio Christum meum venundabo. Egone Deum immensum ac infinitum tam sordida, impuraeque, ac brevi voluptate permutabo? Absit a me tanta dementia. Haec ratione longo propulsatur prava cogitatio, et venenum suum in animam expuere impeditur. Secunda questio erat (Prov. 30.): *Quis suscitabit terminos terrae?* Quis erit tam potens, ut novam vitam terminos terrae eos suscitans conferat? Per terminos terrae intelligit homines, quippe ipsi in prima rerum creatione ultimi fuerunt, ipsi etiam sunt finis, et terminus, quibus, et propter quos Deus reliquos omnes, et inferiores creaturas ordinavit. Est igitur sensus eorum verborum: Quis erit tantae virtutis, tantaeque potentiae, ut hominem peccati morte extinctum ad gratiae vitam revocare valeat? Id sane quam arduum sit, quantaque difficultate plenum, sanctus Cyrillus Alexandrinus egregie edocet, observans verbum illud Graecum, *Hagios*, quod Latine, *Sacredus*, significat, idem esse, quod *sine terra*. Certe dum Deus creavit hominem, corpus eius ex terrae limo efformavit, et postea *inspiravit in faciem eius spiraculum vitae*, et factus est homo in animam viventem, statimque eum vocavit Adam, quod idem ac terrenus est. Posset quispiam merito Deum in terrore, ut quod luiasmodi nomen homini imponis? nonne ita est, quod in hoc composito praeter corpus terrenum, et corruptibile adest, et anima immortalis, et incorruptibilis? Certum etiam est, animam partem hominis esse digniorem, et iuxta Dialecticam, ac philosophiae documenta a praecipua, ac digniori parte rei sumitur denominatione. Non igitur ho-

mo terrenus, sed coelestis potius, et divinus appellandus erit, iuxta Pauli sententiam: *Anthropus dicitur illud Poetae, Ipsius enim genus sumus*; id est, ex divina progenie Dei, et sanguine regio; non autem dixit ex humili, et terreno. Huic difficultati respondeo, propterea Deum hominem terrenum vocitare, quia praevitit futurum, ut terrae semper adhaereret: in terra nascitur, terram homo incolit, in terra laborat, in terra dormit, in terra moritur, in terra sepelitur, in terram tandem convertitur; et quod miserum est omnium, terrae amore trahitur, hic honoris, ille divitiarum, alius voluptatum, et similium. Hinc igitur manifeste innotescit, quam ardua secundum se, ac difficilis sit hominis iustificatio, et sanctificatio; terrenum, terra exuere, et quod naturae suae terrestri est, efficere, ne terram, aut terrana sapiat, rem summe, difficilem esse, nemo sanae mentis negabit. Ad omnipotentiam Christi solo verbo, soloque nutu id potest, ut aperte patet in Paulo, dicente (Gal. 2.): *Vivo ego, iam non ego, iam non terrenus, iam non persecutor Ecclesiae*. Sed *vivit in me Christus*; ipse est vita mea, qui cum sit homo de coelo, coelestis, iam non vivo vita terrestri, sed coelesti, et divina. Demum tertia a Salomone proposita questio erat: *Quis ascendit in caelum?* sanctus Paulus ipse respondet praecitata verba: *Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes caelos*. Lubet igitur modo ex praemissis duabus questionibus in hunc modum Christiana hac argumentatione syllogizare: Si Christus Dominus, qui humanas potest coercere cogitationes; si Christus, qui solo verbo adeo praepotens est, ut etiam hominum corda immutet, et ex terrenis hominibus coelestes efficiat; si denique Christus Deus unigenitus ad ascendendum descendit; toto caelo aberrant huius saeculi amatores, qui ascendendo ascensuros se autant, cum revera e contra descendendo ascendero oporteat, Christo dicente (Luc. 3.): *Qui se humiliat, exaltabitur*. Hanc normam secutus est magnus ille Ioannes Baptista, quem quantum ipse se deiciebat, tantumdem Christus exaltabat. Dicebat Ioannes: *Non sum Propheta*; Christus ait, et *plusquam Propheta*: Ioannes, non sum Elias; Christus, et ipse est Elias: Ioannes, *Ego sum vox*; Christus, et ipse Angelus est: *Ego enim mitto Angelum meum*. Ioannes, *Non sum dignus, ut soleam corrigiam calcamenti eius*; ait Christus ait, *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*. Itaque Ioannes per eosdem gradus, quibus descendebat, continuo ascendebat. Hoc etiam mirifice facit, quod Christus Dominus plures habitus est, dum humilitatis, quam dum magnitudinis, atque omnipotentiae suae signa ostentavit: *Erant quidem Iesus efficiens daemones*. Et quamvis huiusmodi expulsio solo imperio Christi facta, omnipotentiae eius non exiguum erat indicium; nihilominus Hebraei, in Boelzebub Principe daemoniorum eiecisse daemona effulserunt. Ad dum seipsum humiliavit, infamem crucis mortem subiens, et inter duos latrones positus animam exhalavit, non desuit, qui clamaret: *Vere filius Dei erat iste*: nec defuerunt alii,

qui sanctam et innocentem praedicantes, reverenter *percutientes pectora sua*. Hoc quid erat, nisi quod Christus descendendo ascendebat, et se deliciente magis sublimabatur? Porro, fratres, omne Satanae studium, omnique eius cura eo tendit, ut ab hac via defleat, et contrariam ingrediamini, ut scilicet ascendatis. Sed credite mihi, haec ascensio non absque ingenti vestro detrimento erit: etenim sicut aquila, cum altius testudinem rostro sublevat, non eam in altum tollit, ut in aere sublatam detineat, sed ut ipsa maiori cum ruina labatur, contrafractoque conchylio tandem eam devoret; haud dissimili ratione Satanas non semel ex humili loco in excelsae dignitatis fastigium quosdam evehit, non ut eos ibi eum gaudium morari faciat, sed ut inde turpiori casu decedentes perpetuo miseram vitam agant, et in desperationem miserius prolabantur. In quo videtur humani generis hostis, quod olim Hercules cum Antheo Neptuni, et Terrae filio focisse Poetae fluxere, quoties pugnavit eum eo in terram illum deiciebat, toties membra eius labore pugnae defessa, tactu terrae eius matris illum excipientis, novas vires assumebat: quod Hercules animadvertens, eundem altius sublatum, et terrae contactum illi prohibens, inter brachia altius, vehementiusque illum constringens enecavit. Accidit quidem eodem modo daemones: pugnat enim cum homine, et divina permissione humi illum deiecit, divitias tollit, honorem deturpat, et similia nocumenta ei inferit; at videns homo ab omnibus, quae vulgo vocant, fortunae bonis penitus destitit, continuo adhaeret Deo. Tunc autem daemon videns humilitatis via non solum hominem non expugnasse, sed maioris boni spiritualis materiam ei subministrasse, illum exaltat, et ad sublimia dignitatum cacumina provehit, et velut alter Hercules in aera sublevatum superat, ac facile vincit: unde ille ascendens misere descendit, et ab hoste suo irridetur, et illudatur. Hoc sibi volunt verba illa Christi Domini (Luc. 4.): *Qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur*: quasi dicat, qui se exaltaverit, parum se exaltabit, quia parum potest; ego autem multum humiliabo eum, quia multum possum; et vice versa, qui se humiliaverit, parum se humiliabit, quia parum potest; ego autem multum humiliabo eum, quia multum possum. Quod in Christo adamussim adimpletum terminis, qui cum se humiliaret usque ad turpissimum crucis mortem, aeternus Pater eum exaltavit usque ad supremum empyrei coeli cacumen, propter quod ait Paulus (Philipp. 2.): *Et Deus exaltavit illum, et dedit illi nomen quod est super omne nomen*. Unde quemadmodum in libris rationum fieri solet, ut in fine paginae summa eorum quae expansa sunt omnia, ibidem commemorata concineat; ita Deus permulta egregia opera patravat, sed unum tandem effecit, quod summa, et compendium eorum est, nempè ut Verbum aeternum humana carne indueret, qua indutum in novissimo loco eum collocavit, adeo ut ipse diceret (Ps. 21.): *Vermis sum, et non homo, opprobrium hominum, et abieccio plebis*. At ver-

so folio cum ad Patrem revertitur (Psal. 21): *Factus est in caput anguli*. In principio quidem paginae ascribitur (Psal. 3): *In capite libri scriptum est de me*. Ad dexteram Patris asidet (Psal. 39): *Sedet a dextris mei*. Hinc iam facile intelligemus, quid sibi velit verba illa (Marc. 16): *Mitte radicem deorsum, et faciet fructum suum*. Plane sermo mihi videtur de Christo, qui deorsum profusus adeo humilitatis radices lecit, ut mereretur sursum id est, in coelo, exaltationis, et gloriae sui corporis copiosum fructum percipere: *Et faciet fructum suum*. Fecit sane adeo uberem, ut opprobria omnia, et contumelias in summam gloriam, et honorem converteret, coronam spinam in diadema pretiosissimae margaritis contextum, arundinem in regale sceptrum, purpuram derisionis in vestem immortalitatis, et gloriae, cuius sedem in lucidissimum orbis thronum: dolor etiam, gaudium, blasphemantium convicia in concentus Angelorum commutavit. Ac tandem sicut ille Evangelii convivā, qui pro eximia eius humilitate, et morum ingenuitate infamam in convivio elegerat sibi sedem, a Patrefamilias convivii aeterni in capite mensae collocatus est, dicentis illi: *Amice, ascende superius*; ita et Christus, quia se in humillimo, atque abiectionis omnium loco collocavit, ut Isaias (c. 54.) testatur: *Vidimus eum despectum, et noxissimum vitrum*: aeternus Pater illum exaltans vocat, dicens (Luc. 14.): *Amice, ascende superius*. Coepit Christus Patri obediens in conspectu discipulorum suorum ascendere et elevari: *Videntibus illis elevatus est*. Et primo quidem gradu in aeris regionem conscendit: *Qui ambulat super pennas venturum*; sed continuo Deus clamavit: *Amice, ascende superius*. Lucidissimam ignis sphaeram ingreditur, sed audit iterum: *Amice, ascende superius*. Superius transcendere to oportet, Fili mi, quandoquidem peccator tuum ita claritatis igne ardet, ut altiora divini ignis sphaera naturali igne subtilioris ac penetrantioris mihi esse videatur. Ascendit deinde in coelum Lunae, sed Pater ait: *Amice, ascende superius*. Hic enim planeta mutabilis, tuus autem thronus firmus, stabilis, atque ab omni vicissitudine alienus est. Ascendit in caelum Mercurii, sed Pater inquit: *Amice, ascende superius*: nam si hic planeta eloquentiae virtutem influere dicitur, ut falsa Ethnicorum gentilitas commentabatur, unde illum uti scientiarum parentem, ac Deum adorabat, divinae mentis partus tuus est (Coloss. 1.): *In quo sunt omnes thesauri sapientiae, et scientiae Dei*. Progreditur ad Venereis coelum, sed dicitur Pater non cessat: *Amice, ascende superius*: dignior magnificentiorque locus tibi debet. Venus enim lascivius planeta est, tu vero puritas ipsa, speculum sine macula, et Spiritus sancti opera, atque virtute in utero virgineo efformatus. Conscendit in Solis coelum, auditeque Patris vocem: *Amice, ascende superius*: tu enim es sol iustitiae, amice splendori comparata lux istius obscura quaedam caligo videtur. Hinc ad Martis coelum graditur, atque Pater ei dicit: *Amice, ascende superius*. si enim Mars filius Dei reputatur, sed falso;



to autem verus, et naturalis mihi Filius es, Deus verus de Deo vero. Postmodum in Iovis coelum principis monarchiarum ascendit, sed *Amice*, ait Pater, *ascende superius*: tuum enim est regna et monarchias imperitari (Pron. 8.): *Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt*. Denique ut finem faciam, super firmamentum coeli ascendit, ac primum mobile, coelomque empyreum, et adhuc Pater inquit, *Amice, ascende superius*, ad thronum divinitatis meae, sedens ad dexteram meam. Quid plura? Acquum, ac consentaneum mihi videtur, ut cum hodierna die Christum Dominum regni sui possessionem capere intugitur, et congratulemur. Solemus etenim, cum quis ad Episcopalem dignitatem promovetur, ter et congratulari. Primo, quando recens facta est electio; secundo, quando peracta Apostolica diplomatum expeditione consecratur; tertio, quando Ecclesiae, cui praeficitur, possessionem accipit. Ita etiam Christo Domino nascenti congratulati sumus: *Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine*. Deinde resurgenti, dum illi bullae dignitatis suae absolutae, et expeditae traditae sunt, ut ipse dixit (Matt. 21): *Data mihi est omnis potestas in coelo, et in terra*. Tunc illi congratulantes cecinimus (Rom. 8.): *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominiabitur*. Verum quia deest illi, ut regni ac throni sui ad dexteram aeterni Patris possessionem caperet, ideo illam nunc accipientes exultantes congratulemur, summoque dicamus Iulio: *Ascendat in coelum noster Ioseph, qui regnum a fame, et annonae infestatione liberavit*. Ascendat noster Moyses, qui populum Israellicum a captivitate Aegypti eripuit. Ascendat noster Iosue, qui filios Israel in terram promissionis introduxit. Ascendat invictissimus Rex Cyrus, qui universum Persarum regnum, populumque a servitute vindicavit. Ascendat Rex noster per eosdem gradus, quibus ipse descendit. Venit, ut ministraret (Matt. 20): *Non veni ministrari, sed ministrare*. Ascendat, ut in aeternum Angelus ministraret ei. *Descendat in inferiores partes terrae*, ut ait Paulus (Eph. 4). Ascendat super coelestes orbis (Ps. 56): *Exaltare super coelos Deus, et in omni terra gloria sua*. Descendit, ut ab hominibus indicaretur: *Pasus sub Pontio Pilato*. Ascendat ad Iudaeorum, et mortuorum: olenim aeternus Pater omnem ei indicandi potestatem concessit (Joan. 5): *Omne iudicium dedit Filio*. Descendit demum mortali, atque passibili carnis vestimento indutus, ascendat impassibilitatis, atque immortalitatis dotibus exornatus. Descendit tandem, ut cum iniquis deputatus moreretur; ascendat, ut cum Patre, et Spiritu sancto vivat, et regnat in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA DECIMA

*Sub metaphora ducis omnibus in re militari numeris absoluti de Christi Domini Ascensione agitur, et pleraque alia ad idem mysterium spectantia multiplici sacrae Scripturae eruditione exornata subiunguntur.*

Inter alia illustrissima nomina, et clarissima epitheta, quibus Pater Filium suum unigenitum humanae carnis indutum cohonestavit, illud sane, quo illum ducem vocavit, mirum in modum ei congruit: *Ecce enim, ait (Mich. 5.) exiit dux qui regat populum meum Israel: et alibi (Dan. 9.): Ecce dedi eum gentibus ducem, et praeciptorem*. Tres praecipue conditiones in duce desiderantur, ut huic inveni omni ex parte satisfaciat. Prima, ut in arduis rebus, et gravioribus cum hoste congressibus ipse primus omnium milites suos antecedit, et belli pericula non pertimescat. Secunda, ut plurimi faciat cuiuscumque militis vitam, et salutem; hac enim ratione omnium animos sibi conciliat, dum milites vident ducem de eorum vita, et salute sollicitam curam gerere. Tertia tandem est singulare studium et sollicitudo, ut dispersi milites congregentur, infirmorum militum vulnera curentur, et victoriae spolia inter eos dividantur. Sane cum haec sint boni ducis proprietates, dux noster Christus carere eis minime potuit, cum inter omnes duces ipse principatum teneat, et (ut Sponsa dixit (Cant. 3.): *Electus sit ex milibus*, vel ut septuaginta Interpretes vertunt, *Electus ex miliaribus*, vel ut habet originale Hebraicum, *Vexillatus in decem millibus*. Primam conditionem, ut dux primus sit in rebus belli arduis, admissum observavit Iulius Caesar; nam ut refert Lucanus (lib. 9. Pharsalicae), ad expugnandos acriter inimicos volens ipse militum animos excitare, in haec verba prorupit:

*Ad magnum virtutis opus summosque labores  
Primus arena  
Ingrédit, primusque gradus in pulvere  
ponam.  
Me calor aethereus ferreat, mihi plena ve-  
neno  
Occurrat serpens, fatoque pericula vestra  
Praesentate meo.*

Additque Poeta, exemplo suo animos militum permovere efficaciter adeo solitum esse, ut cogere, et compellere eos videretur:

*Cogit, ait, tantos tolerare labores  
Summa ducis virtus, qui nuda fusus arena*

*Exerbat, atque omni fortunam provocat hora  
Primus inire manus, postremus tenere.  
Matrem.*

Huc etiam facit, quod Aeneas Silvius de Duce Alberto de Austria commemorat: ait enim, quod cum de bello Bohemis indicoendo pertractaretur, interrogaverunt eum quidam milites, quis futurus dux eorum in eo bello esset? quibus ipse continuo respondit: Si alterum quam me ducem habituri estis, ut quid me ducem vocatis? cum ducis officium alios ducere sit. Hanc boni ducis conditionem in Christo Domino silendisse non obscure indicant, quae de illo sacri Evangelistae referunt: nam D. Marcus ait, quod cum iam ad bellum cum hoste in monte Calvario intendum cum discipulis properaret, Ipse tanquam dux militiae praebat ante omnes: *Evant autem in via ascendentes Hierosolymam, et praecedebat illos Iesus*: et D. Lucas (Act. 1.) testatur, Christum Dominum in rebus arduis, quae praecipiebant, primum executioni mandare, quam eas doceret: *Coeepit Iesus facere, et docere*. Sicut enim sacra referente historia dux Abimelech in praesentia militum virgam arboris praecidens, et humero suo imponens, dixit eis (Iudic. 9.): *Quid mihi videtis facere, cito facite*: et singuli coelestem singula ligna praeciderunt, et propria humeris suis imponere; ita Christus Dominus lignum crucis primus humero suo imponens, militiae suae sectatoribus dixit (Matt. 16): *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me*. Secunda etiam boni ducis conditio, quam praediximus, nimirum ut militum vitae sollicitus sit, necnon et salutis, minime Christo Domino defuit, qui tantum incoluntialis suorum militum, et indennitatis eorum curam gessit, ut cum hostes praevideret tanquam ratiōes canes in eos irruere velle, excellentiae potestate, qua vivebat, utens, eis dixerit (Joan. 18.): *Si ergo me quaeritis, sinite hos abire*; et illa eis abire permitti sunt. Ipse etiam pro eorum salute Patrem rogabat (Joan. 17.): *Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi*: et exauditus fuit pro sua reverentia, ipse dicente (ib.): *Quos mihi dedisti, non peridi ex eis quemquam*. Licet enim Iudas perit, sed non fuit ex numero eorum, quos Pater dedit Christo, ut cum eo re ipsa perseverarent. Tertia tandem boni ducis conditio erat, ut de vulnerum militum medela curaret, dispersos in varias partes in unum aggregaret, ac tandem victoriae spolia eos locupletaret. Utrumque sane perfectissime solertissimus dux noster Christus Dominus observavit: dispersi fuerant milites eius, prout ipse praedixit (Matt. 26.): *Percutiam pastores, et dispergentur oves*; ipse autem eos in unum congregavit, ut praeviderat Ezechiel, in persona Christi dicens (Ezech. 34.): *Visitabo oves meas, et liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersae fuerant in die nubis, et caliginis, hoc est, passionis tempore*. Spolia etiam milites suos locupletavit, ut vaticinatus fuerat David (Psal.

67.): *Res virtutum dilecti dilecti, et speciei domus dividere spolia*: Paulus (Ephes. 3.) testatus est: *Captivum duxit captivitatem, dedit dona hominibus*. Haec ut magis illustretur, variis divinarum litterarum monumentis ea exornare properemus. Regius Vates divini huius ducis conditionem, et ingenium probe agnoscentes, dixit (Psal. 73): *Et propter hanc in altum regredere, Dominus iudicat populos*. Inocentius hunc locum intelligit de Ascensionis mysterio: *Sicut enim (ait) Christus per incarnationem de alto venit ad ima, de coelis ad terras, sic per Ascensionem suam de terris ad coelum, de imis ad alta est regressus*. Sed quid est quae, quod ait: *Et propter hanc*? Existimo sane signare synagogam, de qua in praecedenti versu dixerat: *Et synagoga populorum circumdabitur*. Duplex autem Christum Dominum circumdedit synagoga, amantissimam scilicet, et odiosissimam; et utraque dicit: *Et propter hanc in altum regredere*, hoc est ad coelum ascendere; sed ab diversis finibus: nam propter hanc, scilicet credentium discipulorum, *In altum regredere*, ut de alto mittas eis Spiritum sanctum: ut enim tu distis: *Si non abiero, paracellus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos*; verum etiam in altum regredere propter synagogam odiosissimam, ut inde iudicium ultionis in eos exerceas; unde continuo subdit David: *Dominus iudicat populos*; hoc est singulis imperiosis, secundum quod eorum meritis, vel demerita postulant: hoc enim sibi vindicat rectitudo iudicii Idem David Christi Ascensionem contemplant, et munera, quae lucis largitus est, ait (Psal. 18.): *Occursus eius usque ad summum eius, nec est qui se abscondat a calore eius*. Loquitur hic Propheta de regressu Christi in coelum: sicut enim Verbum Dei ab aequalitate Patris descendit in mundum, humanam carnem nostram assumptum, sic postquam assumpsit, factus iam homo, ad summum est reversus per Ascensionem; id est ad Patris aequalitatem. Quod autem propterea ascensum nobis contulerit, continuo exprimit dicens: *Nec est, qui se abscondat a calore eius*. Christus enim postquam ascendit ad Patrem, Spiritum sanctum in specie ignis misit, a cuius calore, et flammaram ardore nemo, nisi renuat, se abscondere potest: sicut enim sol, quantum est ex se, omnes illuminat, quamvis non omnes quandoque illuminentur, ex ipsorum tamen defectu, non solis: sic divinus iste Spiritus sancti ignis, quantum est ex se, calorem emittit, ut omnes eo incalescant: quod si quidam non calefaciunt, id non caloris defectu, sed ipsorum ignaviae tribuentium est; in quorum figura sacra pagina commemorat, quod David cum operiretur vestibus, non calefiebat. Cuius rei rationes tres ex Stephano refert Inocentius (super Psal. 18.) in praedicta verba: *Nec est, qui se abscondat a calore eius*. Prima, quod erat antiquis diebus. Secunda, quia in bellis profunderat sanguinem. Tertia, quia ex tempore, quod viderat Angelum Domini districto gladio populum percutientem, ingenti pa-



vere confabul. Tria laeae solidum impedi-  
menta ad vivum expriment, ob quae plerique  
Spiritus sancti igne non incalcescunt. Primum  
est antiquitas temporis: spiritualiter enim  
antiquari, idem arbitror esse, quod antiquo-  
ribus mundi peccatis implicari; antiquorum  
autem peccata invidiam, et superbiam esse  
nemo ambigit. Sapiente dicente (Sap. 2.): *In-  
vidiam diaboli mors introivit in orbem terrarum:*  
et Ecclesiastico (Eccles. 24.) asserente: *In iu-  
venem peccati superbia.* Quorum ergo animi hu-  
iusmodi antiquioribus peccatis deturpati sunt,  
Spiritus sancti igne calefieri non possunt, ut te-  
statur Isaias (c. 57.) dicens: *Non sunt prunae,  
ut calefant, nec focus, ut sedeant ad eum.* Se-  
cundum impedimentum erat magna sangui-  
nis profusio: haec crudelitatem in proximis  
nostros significat, quum qui exerceat, cum  
a se ipsis charitatis ignem longe abiciant, quid  
mirum si non calefiant? Tertium tandem e-  
rat tremor et pavor quem David ex visione  
Angeli populum caedentis conceperat. Hic ve-  
llementiore quam oportet, divinae iustitiae  
et iracundiae considerationem, quae ad usque  
disserationis barathrum homines perducit,  
a te salis delineat: hi divino Spiritus sancti  
ignem calefieri minime possunt, cum ad eius in-  
gressum omnem penitus viam ei praecedant.  
Quo igitur remedio ut nunc, ut huius ignis flam-  
mis incalcescamus? certe mandatorum custodi-  
am tanquam praesentissimum expertus est  
David: nam postquam protulit (Ps. 38.): *Dixi,  
custodiam vias meas, ut non delinquam in lin-  
gua mea;* confestim subiunxit: *Conculsi cor  
meum intra me, et in meditatione mea exar-  
desceat ignis.* De his ergo David dixit praeci-  
tato loco: *Nec est qui se abscondat a calore  
eius.*

Sed iam nonnullas huius mirabilis Ascensio-  
nis circumstantias praeter omnes superius dic-  
tas subiciamus. Clemens Papa in suis constitu-  
tionibus ait, diem Ascensionis fuisse diem Io-  
vis, quinta die Maii. Humilitatem exercebat  
Christus Dominus die Iovis: lavit enim pedes  
discipulorum, unde convenienter et die Iovis  
exaltatio respondeat humilitationi. Et quia die  
Iovis creatae fuerunt omnes aves, quarum re-  
gina est aquila, conveniens etiam fuit, ut re-  
gia Aquila Christus usque ad cacumen stre-  
mi coeli evolare. Meridiano tempore ascendit  
in coelum, qui meridiano tempore mortuus  
fuerat in Calvario, Paulo dicente: *Qui ascendit,  
ipse et descendit in inferiores partes terrae.*  
Arg. (in Psal. 54.) huic consentit sententiae:  
nam in verba illa: *Vespere, et mane, et meri-  
die narrabo, et exaudiet vocem meam, ait:*  
*Vespere in Cruce, mane in Resurrectione, meri-  
die in Ascensione.* Narrabo vespere patien-  
tiam morientis; annuntiabo mane vitam resur-  
gentis: orabo, et exaudiet meridie sedens ad-  
dexteram Patris. Est alia congruentia huius  
temporis, quia eadem hora eiecit Deus Ada-  
mum de paradiso, et ianitorum Cherubinum  
eum flammeo ense ingressum eius impedi-  
tum ad fores eius posuit. Eadem ergo hora o-  
portuit Christum paradisi portas aperire, ut  
quod primus Adam terrenus a miserat, secun-  
dus caelestis reciperet.

De lapide autem, ex quo Christus elevatus  
est, et in quo vestigia eius manserunt im-  
pressa, meminerunt divus Hieronymus (de *Lo-  
cis Hebraeis*), Paulinus (in *Epistola ad Sece-  
rum Sulpicium*), et Cardinalis Baronius tom. 1  
Annalium. Et mirabile quidem est, quod cum  
peregrini devotionis causa multas illius lapi-  
dis particulas illum abradentes demerint, ve-  
stigia tamen semper integra manent: quod  
difficile creditu enigmam non erit, si legerit  
Gregorium Turonensem, et Paulum Orosium  
(in  *suis historiis*): ubi auctores isti tradunt, quod  
statua illa salis, in quam conversa fuit uxor  
Lothi, quamvis non paucae partes ab ea detra-  
ctae fuerint, integra semper manet, Deo mi-  
raculose illam restaurante. Refert eandem hi-  
storian Tertullianus (  *carmine de Sodoma* ):

*Nec pluviae dilaxa situ, nec dirata ventis,  
Quin etiam si quis mutilaverit aere for-  
mam,  
Protinus ex sese suggesta valvra complet.*

Significavit quidem vestigiis in lapide im-  
pressis Christus Dominus, quod si in coelum  
tendere placeat, etiam vestigia eius sequi: unde  
D. Petrus (1. Pet. 2) dixit: *Christus passus  
est pro nobis, vobis relinquens exemplum,  
ut sequamini vestigia eius.* D. etiam Hiero-  
nymus (  *praefato loco* ), et Beda (  *de locis  
sanctis* ) rem aliam mirabilem commemorant,  
nimirum, quod cum in eodem loco, unde  
Christus coelum ascendit, postea templum  
aedificaretur in memoriam mirabilis Ascen-  
sionis, nunquam aedificatores tectum constru-  
ere poterunt, Deo se ordinate, ut via, qua  
Christus Dominus coelum ascendit, semper  
pateret, nec manus hominum oculi occlude-  
rent. Refert Lactantius Firmianus (  *de falsa  
religione lib. 4. capit. 20.* ) quod cum Tar-  
quinius vellet templum iam aedificatum, oc-  
cupatum tamen a multis Diis soli Iovi con-  
secrare, omnes illi Diis facile cesserunt, no-  
mine et in terram corruerunt, Deo tamen,  
nomine Termino, qua Romanorum terminos  
servabat, in loco suo immoto semper perse-  
verante: ob quam fortitudinem, et perseve-  
rantiam Tarquinius iussit partem tecti loco,  
ubi iacebat, correspondentem tolli, ut signifi-  
icaret, propter illius fortitudinem meruisse  
coelum illi pandi. Ita sane, ut significaret De-  
us, post Ascensionem Christi, omnibus coeli  
aditum patere, qui divina Christi vestigia se-  
quuti fuerint; ideo locum, unde ascendit, tecto  
cooperiri passus non est. Cui sit honor,  
et gloria in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA XI.

*Ascensionis Christi Domini mirabiles  
fructus incipiunt recenseri, inter quos  
primum connumeratur augmentum  
fidei, spei, et charitatis.*

Angelicus ille Doctor D. Thomas (3. p. *quest.*  
57. *articul. 1.*) de eximia Ascensionis Christi  
utilitate pertractans ad tres divinas illas, ac  
Theologicas virtutes, fidem videlicet, spem,  
et charitatem illius fructus revocat, ut pote  
quae ex illius in coelum abeuntis absentia  
singularem quandam profectum, atque incre-  
mentum susceperit. In cuius rei evidentio-  
rem probationem omnem huius discursus operam  
impendere decrevi: id enim tanquam felicis  
S. Thomae ingenii inventum non parum spiri-  
tualis dulcedinis, et utilitatis allaturum esse  
existinavi, quarum quidem mixtione, et  
copulatione nihil iucundius inveniri potest, teste  
Horatio ita canente:

*Omne tulit punctum, qui miscuit utile  
dulci.*

Et quidem, ut a fide ipsa exordium ducam,  
eum iuxta divi Pauli sententiam *Fides sit ar-  
gumentum non apparentium, unanims Theolo-  
gorum sententia dicat, fidem esse de non  
visis;* unde Sponsa lacti illam comparavit,  
dicens: *Meliora sunt ubera tua vino;* quasi  
diceret, salubrior, et melior est mihi lac fi-  
dei divinae, quod ex uberibus tuis sugo, quam  
cerobrosam humanae scientiae vinum, quod  
Philosophi mihi propinant. Aptissime fidem  
comparat lacti: nam sicut infans dum ma-  
terna ubera sugit, lac, quod non videt, in sto-  
machum traicit, nec eius qualitates exami-  
nat; sic fides versatur circa obscure, et non  
visa, et fidelis minime ea scrutari, sui exa-  
minare debet, sed captivare intellectum in  
obsequium fidei. Cum ergo hoc ita se habeat,  
conspiciens est, Christo abeunte, quem cor-  
poris oculis non videmus, fidem solidiorem,  
et firmiorem factam fuisse, adeo, ut ipse  
non immortale S. Thomae nolenti nisi visa  
credere dixerit (  *Ioan. 20.* ): *Beati qui non  
viderunt, et crediderunt.* Hinc est, quod S.  
Hila is (  *in de Christi Ascen.* ) sapienter ob-  
servavit, Christi discipulos, dum continuum  
vitae societatem cum eo peragebant, illiusque  
et consuetudinis, et familiaritatis consorcio  
perfruebantur, modicae fidei semper extitisse,  
eo tamen iam absente. non modo divino  
mysteriorum indefessi praecones, ac san-  
ctae fidei magistri, sed catholicae religionis  
columnae adeo solidae ac firmatae facti fue-  
re, ut tyannorum Principum rabies, ac di-  
vini nominis hostium potentia, nec a car-  
de, nec ab ore ipsam avellere potuerint, sed

invicta quadam animi fortitudine, atque con-  
stantia Christum Dominum in conspectu om-  
nium palam profiterentur, ut testatur D.  
Marcus: *Virtute magna reddebant Apostoli  
testimonium resurrectionis Iesu Christi.* Porro  
clarius huius rei veritas ex S. Fulgen-  
tium, et Procopii doctrina elucescet, qui Chri-  
stum cum sole, Ecclesiam vero cum luna  
conferunt: quippe astrologica scientia, lon-  
ga rerum experientia id approbante, docet,  
solem quomodo magis a luna distat, tan-  
to clarius lucem suam in ipsa diffundere:  
tunc enim radiis suis plenius, a directus  
eam illuminat: et hinc est, quod cum ma-  
gis luna decreverit, tunc illam esse in con-  
iunctione dicimus, quando vero sol distantius,  
ac longius ab ea abest, tunc plenitudo ma-  
desse asserimus. Non dissimiliter, dum ful-  
gus illae divinae iustitiae sol Christus cum  
luna, id est Ecclesia sua, quem tunc tem-  
poris in sola discipulorum suorum congrega-  
tione consistebat, coniunctior versabatur, eos-  
dem ita parum de sacro illo fidelis lumine  
participasse cernimus, ut iure optimo Chri-  
stus Dominus eorum incredulitatem acriter  
inreparet, divo Marco dicente: *Exprobra-  
vit incredulitatem eorum;* verum clarissimo  
illo sole Christo per Ascensionem suam  
longius ab ea recedente, modico interiecto  
dierum intervallo, veluti sacrosanctae fidei  
plenitudo copiosior lumine abundaverunt  
(  *Eccl. 5.* ): *Sicut luna plena in diebus suis lu-  
cet.* Sane tam admirabilis, atque ingens fuit  
lux illa, ut solis luci illam comparavit Isaias  
(  *Isai. 26.* ): *Erat lux lunae sicut lux solis.*  
Praenuntiata fuerant haec omnia a Prophe-  
ta Abacuch, dicente: *Exaltatus sol, et luna  
stetit in ordine suo.* Quae verba divus Gre-  
gorius de Christi Ascensione intelligit, ita  
ut illa significare videantur per exaltatio-  
nem divini solis iustitiae Christum, et in eius  
ascensione lunam, hoc est eius Ecclesiam,  
in solito splendore, novo christi ordine suis-  
se condecoratam, S. Luca in Actis Apostolicis  
attestante, sacros illos Apostolos una cum Di-  
va Maria unanimes in coenaculo se congre-  
gasse, charitatis ordinem in omnibus servan-  
te. Id ergo est: *Et luna stetit in ordine suo.*  
Subducto igitur Christo Domino ab eorum a-  
spectu, fides in eum credendum, et non videnti-  
um firmior, et stabilior redditur, ut ponderat D.  
Petrus (1. Pet. 1.): *In quem non videntes credi-  
mus.* Atque hinc est, quod merito ob singulare  
hoc fidei argumentum ex corporaliter Christi ab-  
sentia in Ecclesia proveniens, D. Paulus (  *Heb.*  
12.) *Fidei consummationem illum vocavit.* Ad  
haec usum etiam atque experientia docemur, so-  
lem dum terram illuminat, atque calefacit, eo  
a-dentioribus radiis illam ferire, quo sublimius  
elevatus est, adeo ut in ortus sui principio vix  
altissima montium rupiumque fastigia attingat,  
medio autem die altius evehit luce sua profun-  
dissimas etiam valles, maioriique quam antea  
fervere, ac potentia irradians illuminat. Sic  
sane divinus ille sol Christus initio sui ortus  
paucis almodum innotuit, paucisque sacratae  
suae lucis radios, atque splendorem commu-  
nicavit, paucis nempe pastoribus, et tribus



Regibus; verum in hac celebri eius in coelum Ascensionis die sacrosanctae fidei luce universum terrarum orbem illustrare coepit; quae quidem eo magis excrevit, quo ipse sublimius, ac sublimius avolavit. Neque profecto haec Christi absentia solam fidem, verum etiam nostram in coelum ascendendi spem adauxit, quae ultra quam firmissime innuitur verbis illis Christi, dicentis (Joan. 4.): *Si a-biero, et praeparavero vobis locum, iterum veniam, et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi ego sum, et vos sitis, sunt et alia non parum firma eiusdem spei fundamenta. Non secus enim, ac navigantes mari, undique procellosis undarum tempestatibus, ventorumque inclementia infestati, si navium aliquam ad portum salvam appellare, ipsosque navigantes in terram prosilire videant, recreantur, ac novam spem se in tuto etiam collocandi concipiunt: et sicut si milites duces suum in arcem ab eo expugnatae conscendere, et in vertice illius vexilla deligere conspiciant, nullas certe eorum est, quantumcumque pusillanimitas, aut timiditas, qui eo quoque ascendendi animum, ac spem non arripit; ita etiam cum videmus regalem illam Ecclesiae trinemem, Christi nempe humanitatem, post tot, tantasque ventorum iniurias, ac persecutionum procellas ad tutissimum coeli portum appulisse, ac duces nostrum in fastigio illius vexillum suum ex-risisse: quis nostrum quaeso erit abiecti adeo animi, qui ad coelos ascendere desperet, aut sempiternae felicitatis, ac gloriae possessionem, Christi adiuvante gratia, se capessere posse inficietur? Immo si, ut sculptorum perfississimi nos docent, servata membrorum proportione, foramen, per quod caput intrat, totum etiam corpus transire potest; certe cum caput nostrum per angustam paradisi portam introierat, merito et nos per eandem ingressuros sperabimus, ut S. Leo Papa (ser. de Ascens.) grandiloquo illo suo dicenti more de Ascensionis sacramento agens, his verbis edixit: *Christi Ascensio nostra propectio est; et quo processit gloria capitis, eo spes vocatur et corporis. Hodie enim non solum paradisi possessores firmati sumus, sed etiam coelorum superna in Christo penetra-vimus. Duo admodum notandi digna dicit. Primum, quod Christi Ascensio, nostra ascensio est: Christi ascensio nostra propectio est. Christus enim in illa habuit se velut magnes, qui ad se ferrum etiam gravissimum trahit: et velut electrum, quod paleam in altum suble-vat: et sicut sol, vapores et terra attollit, adeo ut lutum, quod antea hominum pedibus con-culcabatur, in exhalatione resolutum, subtile, et agile adeo reddatur, ut ad nubes etiam altissimas peringat. Hinc cernere est admira-bilem Christi in coelum Ascensionis virtutem, quae cum corpora nostra ferro graviora, putri-da palea corruptibilia, ac luto turpiora sint, ea nihilominus attollit, nec sensum ferre de-sistat, quousque super omnia coelorum fastigia execta, stellas ipsas conculcare faciat. Alterum autem eorum, quae dicit D. Leo, est quod eodem modo, quo Christus in coelos ascendit, et nos cum eo ascendimus, (ad Eph. 2.**

*Coelorum superna in Christo penetra-vimus. Desumpsit hoc dicendi genus a divo Paulo, di-cente: *Conversati estis, et considerate nos fecit in Christo in coelestibus.* O rem admiratione dignissimam! Necdum divus Paulus ex hac vita migraverat, et tamen se in resuscitatorum numero collocabat. Rem inaudibilem profert: qui enim e terra non dum discesserat, quomodo iam se cum Christo in coelis sedere ex-istimabat? *Considerate nos fecit in Christo in coelestibus.* Bifariam huic difficultati respon-dere possumus, duplicem quidem huius rei reddentes rationem.*

Prima est, spem D. Pauli tam certam, firmam, ac stabilem condescendi cum Christo in coelis fuisse, ut quasi iam revera possessionem illius accepisset, loqueretur, dicens de praeterito, quod omni modo importat certitudinem, *Considerate nos fecit in coelestibus.*

Secunda ratio, quod quemadmodum dum triumphantis capiti corona imponitur, totus homo coronatur, quamvis aliqui solum caput coronari videatur; ita etiam quamvis huius triumphi Ascensionis corona Christo capiti nostro solummodo imponatur, nihilominus nos etiam omnes tanquam corporis sui mystici membra illo eodem diademate sumus corona-ti. Unde divus Augustinus (in suis soliloquiis) dicebat: *Ubi portio mea regnat, ibi me regnare credo: ubi caro mea glorificatur, ubi glorio-sum me agnosco: ubi sanguis meus domi-natur, ibi dominari me sentio; et quamvis peccator sum, de hac communi gratia non diffido.*

Quod perinde fuit, ac si dixisset, cum praecium hodie Christo capiti nostro tribuitur, omnibus membris corporis commune adeo est, ut illius triumpho non immerito dicamus nos triumphare, illius corona coronari, illius demum gloria glorificari: *Ubi caro mea glorificatur, ibi me gloriosum agnosco.* Tandem huc facit illud (Job 20): *In manibus suis abscondit lucem, et praecipiit ei, ut rursus adveniat, annunciet de ea amico suo, et quod possessio eius sit, et quod ad eam possit ascendere.* Tunc enim divinum illud Verbum divinitatis suae lucem in manibus abscondit, dum hominis formam assumpsit (Isa. 43): *Verbo hic est Deus absconditus.* Tamen sicut manuum nostrarum digiti unquam ita coniuncti sunt, quin aliquid radii lucis illarum iuncturas pertraheant; ita quamvis mundo absconditum esset divinum il-lud Verbum, Ioanne dicente (Joan. 1): *Et mundus eum non cognovit;* prodigiosa tamen, ac portentosa illius opera, cum multis linguis, surdis auditum, mortuis vitam donabat, manifesta erant increatae lucis indicia. Quamvis autem passionis tempore lux haec occul-taretur; et Christus Dominus, qui crucis candelabro inerat, tanquam divina quaedam fax per mortem extingeretur; resurrectio-nis tamen tempore appropinquante, iterum accensa alias etiam accendit (Matt. 27): *Et multa corpora quae dormierant, surrexerunt.* Ac demum in altissimum, ac beatissimum coeli empyrei candelabrum faciem illam transtulit, ubi facis, ac lucernae munere fungitur (Apo-

21.) *Et lucerna erat Agnus.* Ex quibus omni-bus facile iam erit conicere, felicissimum alad appropinquasse tempus, quo omnibus aeternae beatitudinis possessionem capere pos-sit, ex Christi gratia donatum est (Job. 36): *Ubi annunciet de ea amico suo, et quod posses-sio eius sit, et quod ad eam possit ascendere.* Cum haec igitur ita se habeant, cuiusnam spes delecta, atque adeo languens erit, quae proli-mus non erigatur? quae charitas tenuis adeo, ac tepida, continuo effervescere non incipiat? Atque hic est tertius a Domino commemoratus Ascensionis Christi fructus: nec immerito sano. Si enim ipse thesaurus noster est, ut corda nostra ad se rapiat, et in altum perducatur, cum illud verissi-mum sit, quod *Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Quis ergo erit, qui non summo in Dominum amoris, ac delectationis ardeat incendio? quippe tam enixe, tanta-que sollicitudine nostrae redemptionis ne-gotio incubuit, ut non destitit, quousque coeli iter nobis panderet, ac supremam bea-titudinis portas reseraret (Mich. 2): *Pandens iter ante eos,* ut dicit Propheta Michaeas. Di-vus Hieronymus legit: *Ascendit qui dividit ante eos;* quasi diceret: sicut in vallum faucibus nivibus obstructis, ac montibus prae-nimia arborum copia condensatis illic circum-vicini fastibus, et lignis nivem in hanc, et illam partem dividunt, hi vero bipediti, aut securi arbusta dissecant, quousque viatoribus commodum, aptoque iter stornat; non dissimiliter Christus videns frigidissima flagitiorum nostrorum nive coeli iter obturatum, et regni caelestis altum ocellum, illud aperuit, aspera in vias planas convertens: *Pandens iter ante eos.* Quintimo addit D. Paulus ad Hebraeos scribens, quod viae novae a no-mine antea unquam calcatae, aut inventae principium dedit: *Intulit nobis viam novam.* Semitam quidem iam semel tritam, aut cog-nitam, quamvis aliqui nive cooperatam ster-nere non adeo laboriosum, atque molestum est; verum nunquam antea viam inventam et semitam nunquam protitam, ac novam, et incognitam ad coeli gloriam iter adin-venire, Christi omnipotentiae, solique Deo peculiariter erat reservatum. Unde cum pa-rum nobis profuisset, illic Christum ascendis-se, nisi pariter coeli portae nobis patuissent, ideo ipse liberum nobis ad coelos ingressum ob scelorum nostrorum enormitatem iam praecisum patefecit. Opus profecto singulare a-deo, atque heroicum, ut sola Christi omni-potentia illud ad finem usque perducere quiverit. Deus enim Cherubin quondam gladium prae manibus gerentem ante paradisi portas constituitur, ut hominibus introitum illius pro-hiberet. Nunc autem, ut ait Cyrillus (li. 7, de ora. in spiritu) *avertit Christus gladium, qui nos inde arebat, liber, ut est deinceps ingres-sus; et ante haec (libro quinto) dixerat: Pri-mus ascendit ad Patrem, instaurans nobis a-ditum ad coelum, praeparansque supernas man-siones, sicut ipse in Evangelio dicit: *Pado vobis parare locum.* Primus omnium nostro-rum genitor Adam superbiae iter ingrediens*

mortis aperuit portam: per hoc enim peccatum introivit mors in hunc mundum, ut testatur Apostolus. At Christus e contra per humilitatem suam viam coeli aperuit ad vi-tam, de qua David (Psal. 15): *Notas mihi fecisti vias vitae.* In cuius figuram in libro Iosue legimus, arcam testamenti populo Is-raelitico liberum Iordanis fluvii ad terram promissionis aquis miraculose se dividitibus sive transitum patefecisse, sicut et quondam Moyses mare rubrum, ad populum a furore Pharaonis eum insequentis liberandum trans-meavit. Haec igitur Christus prodigia in tri-umphanti illius Ascensione mirabilibus insta-uravit. Fidem enim corroborans, spem eri-gens, charitatem accendens, coeli iter nobis pandit, liberumque eius aditum relinquit, ut ab hoc miserimae vitae exitio ad coelestem patriam, desideratamque aeternae felicitatis gloriam pervenire valeamus, quam Christus nobis promeruit, qui cum Patre, et S. Spiritu vivit, et regnat in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA XII.

*Fructus varios Ascensionis Christi prosequimur, pariterque ostendimus, quam illa universi, coeli, ter-raeque incolis alacris, daemone in-festa, et inferno lugubris fuerit.*

Communis adeo, ac universalis fuit laeti-tiae fructus, qui in hoc orbis theatrum ex gloriosa Christi Ascensione percipit, ut non modo terram, sed etiam coelos ipsos penetra-rit, nec homines tantum, sed et Angelos apprehenderit, nec non in Christo solum, sed in aeterni etiam Patris, ac purissima illius Ma-tris praecordis exultatione, et gaudii iubiliant locum habuerit. Et ut hinc exordiamur, si ante omnia diligenter consideraverimus illa Christi dignitatis dicentis verba: *Si diligeritis me, gauderitis utique, quia vado ad Patrem,* facile ex iisdem colligemus, aeternum Patrem ac dilectissimam Christi Matrem, qui ardenti adeo amore eum diligebant, ob victricem, ac triumphantem eius in coelum Ascensionem ingenlem concepsit laetitiam. Ingenstem dico, quia quanta est amoris magnitudo erga dilec-tum, tanta esse solet de eius bono diligentis laetitia. Cum ergo Patet aeternus, et Beatis-sima Christi Mater ferventiore, quam dici possit amore, illum prosequenter, consequens est, ingenlem fuisse eorum laetitiam. Referunt historici, duos illos Lacedaemonios Chillum videlicet et Elphodium quatuor eorum filios laureis coronis redimitos ob victoriam in olym-picis ludis partem triumphare videntes, prae-nimio gaudio, et laetitia animam exhalasse, quales igitur adeo fuit istorum gaudium, quae-que, quantumque eadem fuisse illud, ad aeterni Patris, ac sanctissimae Christi Matris trium-